

Eigen energie uit zon & water

Op naar een energieneutraal waterschap

Afspraken en doelstellingen

17 november 2017 ambitie AB:
een **energieneutraal Waterschap Aa en Maas** in
2030

Sectorbrede afspraken:

Green deal energie (A&M PvA energieneutraal)

Routekaart afvalwaterketen 2030 (A&M PvA afvalwaterstrategie)

Naar een duurzaam Nederland (A&M Koersdocument)

Beleid Aa en Maas:

WBP 2016-2021

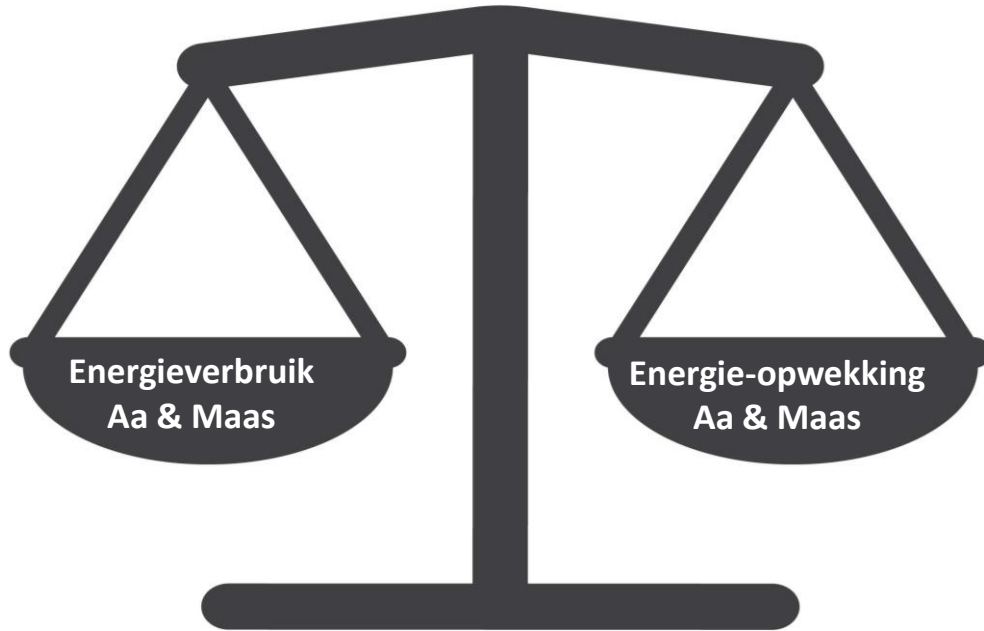
Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)
en duurzaam GWW

Deelname convenanten

Deelname Bossche Energie Coalitie (BEC)

Deelname Regionale Energie Strategie (RES)

Onze energie-opgave vóór 2030

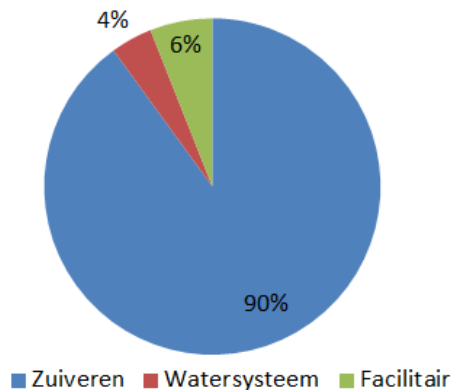

Samenhang met de RES:
de RES streeft ook naar
energieneutraliteit vóór
2050!

We kopen nu al groene
stroom in $\neq$
energieneutraliteit

Daarom energie **besparen** én **opwekken**:

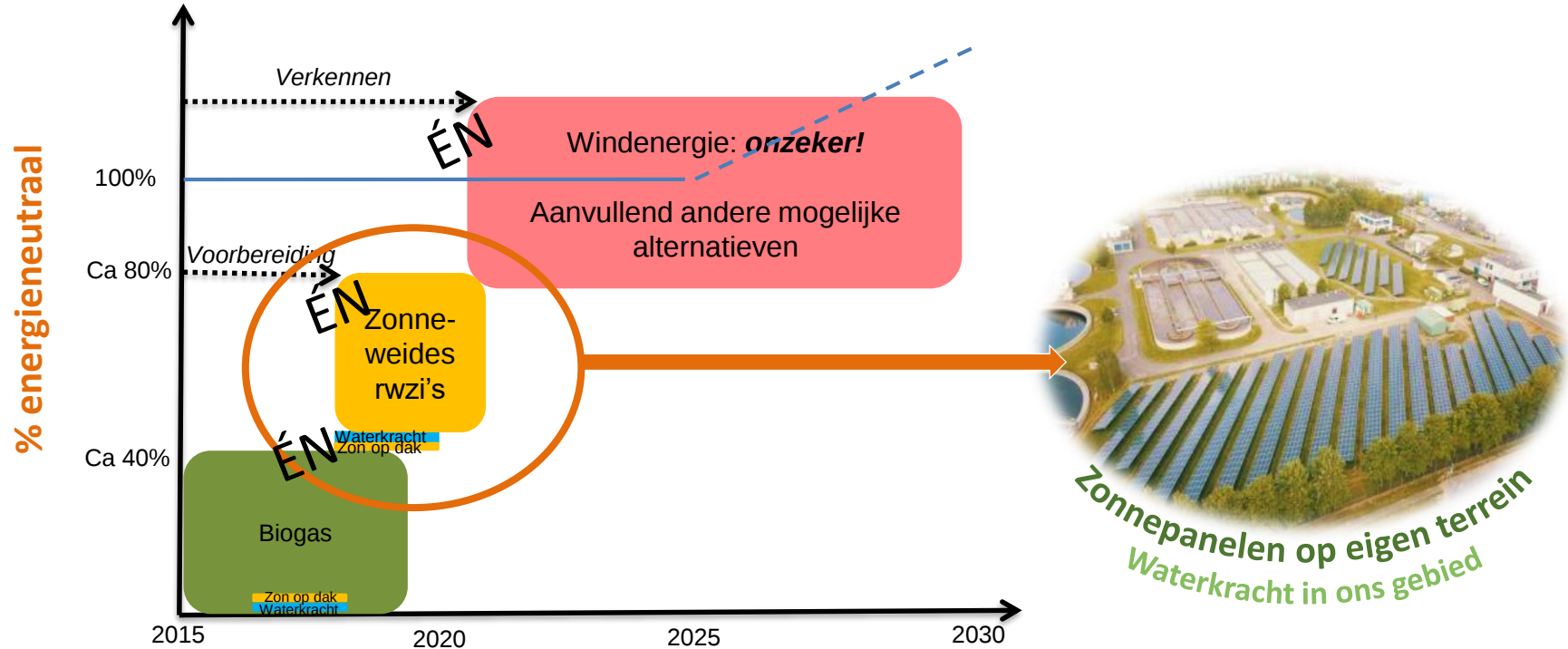
Verdeling energieverbruik

Totaalverbruik 2018
(inclusief pompen en gemalen):
40.000 MWh

Strategie: duurzame opwek in de tijd

Toelichting 'blauwe lijn' grafiek energieneutraliteit

- De horizontale blauwe lijn geeft de doelstelling 100% energieneutraal weer uitgaande van ons huidige energieverbruik.
- De verwachting is dat in de toekomst het verbruik stijgt al gevolg van aanvullende zuiveringsstappen en het verwijderen van 'nieuwe' stoffen. Daarom vertoont de lijn een knik naar boven. Aanvullende duurzame opwek is dan nodig om opnieuw 100% energieneutraliteit te bereiken.

Drie kredietaanvragen

2018:

1. Zonneweide RWZI Den Bosch AB 08-06-2018: € 3.150.000
2. AB 14-12-2018 drieledig:
  - Grootschalige **realisatie** zon op daken: € 470.000
  - **Onderzoek** grootschalige realisatie van zonneweides: € 260.000
  - **Onderzoek** waterkrachtcentrales: € 100.000

2019:

3. Grootschalige **realisatie** van zonneweides AB 13-12-2019: € 19.000.000

->**Realisatie** waterkracht volgt

Businesscase

- Conclusie: Terugverdiëntijd is 12 jaar met conservatieve inschatting van rentekosten
  - De toegepaste materialen zijn duurzaam en van hoge kwaliteit, daardoor is de technische levensduur minimaal 20-25 jaar.
  - Opbrengstverliezen zijn meegenomen 80% na 25 jaar
  - Kosten (onderzoeken, leges, afstemming vergunningen, opstellen aanvraag, directievoering, engineering, omgevingsmanagement) 1,3M€
  - Onderhoud zonneweides ca. 25k€ per jaar
  - Conservatieve insteek qua rentevoet, levensduur omvormers en degradatie panelen

Businesscase

Inrichting projectadministratie Zonneweides

2 december 2019

	AM18003A I1017301 Zonneweide Den Bosch	AM18003 I1019101 Grootschalig real. van zonneweides	AM18007 I1019301 Grootschalig real. van zon op daken	Raming Zonneweide rwzi Den Bosch	Raming I1019102 Zonneweide rwzi Dinther	Raming I1019103 Zonneweide rwzi Vinkel	Raming I1019104 Zonneweide rwzi Aarle- Rixtel	Raming I1019105 Zonneweide rwzi Land van Cuijk	Raming I1019106 Zonneweide rwzi Oijen	Raming I1019107 Zonneweide rwzi Asten	Raming I1019100 Zonneweides excl. Den Bosch	Raming I1019100 Zonneweides incl. Den Bosch
AB	8-6-2018	14-12-2018	14-12-2018								13-12-2019	
Voorstelnr.	43525	45461	45461									
Krediet	3.150.000	260.000	470.000	3.150.000	3.350.000	750.000	5.250.000	2.300.000	6.600.000	750.000	19.000.000	22.150.000
11001 Geactiveerde uren afd OenR	30.000	22.500	15.000	30.000	30.000	7.000	47.000	21.000	59.000	7.000	171.000	201.000
12501 Uitbesteding advies onderzoekst	50.000	230.000	15.000	50.000	225.000	50.000	350.000	155.000	440.000	50.000	1.270.000	1.320.000
13001 Aanneemsommen bestek	300.000			300.000								
13001 Aanneemsommen bestek	2.500.000		410.000	2.500.000	2.800.000	615.000	4.370.000	1.930.000	5.490.000	615.000	15.820.000	18.620.000
11101 Interne rentelasten	31.500	7.500	10.000	31.500	33.500	7.500	52.500	23.000	66.000	7.500	190.000	221.500
19001 Onvoorzien	238.500		20.000	238.500	261.500	70.500	430.500	171.000	545.000	70.500	1.549.000	1.787.500
Exploitatie, afschrijving 15 jaar												
Inkomsten SDE niet-netlevering				104.580	80.956	21.177	143.424	47.061	112.050	21.177	425.845	530.425
Inkomsten SDE netlevering				63.744	20.318	3.347	50.995	28.685	159.360	3.347	266.052	329.796
Vermeden inkoop energie				278.880	215.883	56.473	382.464	125.496	298.800	56.473	1.135.589	1.414.469
Verlaging exploitatielasten				447.204	317.157	80.997	576.883	201.242	570.210	80.997	1.827.486	2.274.690
Onderhoud				25.000	25.000	6.000	39.000	17.000	49.000	6.000	142.000	167.000
Extra exploitatielasten (per jaar)				25.000	25.000	6.000	39.000	17.000	49.000	6.000	142.000	167.000
Afschrijving (15 jaar)				3.150.000	3.350.000	750.000	5.250.000	2.300.000	6.600.000	750.000	19.000.000	22.150.000
Rentelasten (15 jaar)				472.500	502.500	112.500	787.500	345.000	990.000	112.500	2.850.000	3.322.500
Totale kosten over exploitatieperiode (capex+opex+rentelasten)				3.997.500	4.227.500	952.500	6.622.500	2.900.000	8.325.000	952.500	23.980.000	27.977.500
Totale terugverdientijd (jaar)												12,3

Businesscase

- Conservatieve insteek qua rentevoet, levensduur omvormers en degradatie panelen

jaar 0 (prijspeilindex 100)
invulvelden uit blad samenvatting:
- investering in jaar
- afschrijvingstermijn
- rentevoet
- investering waarde jaar 0
- saldo vaste expl prijspeil 2020
- saldo variabele expl prijspeil 2020
- inflatie op investering
- inflatie op exploitatie

2020	
div	2020
	2%
€ 33.250.000	
€ -2.612.926	
	2,0%
	2,0%

bij een totale afschrijving in 15 jaar (panelen en omvormers), een herinvestering in de omvormers bij 15 jaar en de panelen en onderbouw worden na 25 jaar vervangen;
conclusie: we houden 16M€ (NCW 2020) over, over een periode van 30 jaar.

prijspeil 2020
rentevoet 2%

indien positief dan per saldo kosten, indien negatief dan per saldo opbrengsten

invullen in kolom K; in prijspeil betreffende jaar rekening gehouden met inflatie

netto contante waarde in 2020:
netto contante waarde in 2020:

€ -16.512.279 obv annuïteit
€ -16.110.594 obv lineair

lineair a+r   ann a+r   SDE subsidie   inkoop stroom   onderhoud   exploit. var.   totaal:
24.986.716   24.585.030   -6.896.640   -38.460.670   4.260.000   -   -16.110.594   obv lineaire afschrijving

jaar	jaarschijf	investering	afschrijving	boekwaarde bij lineaire afschrijving	toegerekende rente	totaal	bij annuïteit	SDE subsidie	(vermeden) inkoop stroom	onderhoudskosten	exploitatie-lasten variabel	Totaal lineair
2019		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2020		19.000.000	-	19.000.000	-	-	-	-	-	-	-	-
2021		-	1.266.667	17.733.333	380.000	1.646.667	1.478.684	-691.898	-1.135.589	144.840	-	-35.980
2022		-	1.266.667	16.466.667	354.667	1.621.333	1.478.684	-664.693	-1.169.657	147.737	-	-65.280
2023		-	1.266.667	15.200.000	329.333	1.596.000	1.478.684	-638.485	-1.204.747	150.692	-	-96.541
2024		-	1.266.667	13.933.333	304.000	1.570.667	1.478.684	-613.241	-1.240.889	153.705	-	-129.758
2025		-	1.266.667	12.666.667	278.667	1.545.333	1.478.684	-588.926	-1.278.116	156.779	-	-164.929
2026		-	1.266.667	11.400.000	253.333	1.520.000	1.478.684	-565.506	-1.316.459	159.915	-	-202.051
2027		-	1.266.667	10.133.333	228.000	1.494.667	1.478.684	-542.952	-1.355.953	163.113	-	-241.125
2028		-	1.266.667	8.866.667	202.667	1.469.333	1.478.684	-521.231	-1.396.632	166.376	-	-282.154
2029		-	1.266.667	7.600.000	177.333	1.444.000	1.478.684	-500.315	-1.438.531	169.703	-	-325.143
2030		-	1.266.667	6.333.333	152.000	1.418.667	1.478.684	-480.175	-1.481.687	173.097	-	-370.098
2031		-	1.266.667	5.066.667	126.667	1.393.333	1.478.684	-460.785	-1.526.137	176.559	-	-417.029
2032		-	1.266.667	3.800.000	101.333	1.368.000	1.478.684	-442.116	-1.571.921	180.090	-	-465.947
2033		-	1.266.667	2.533.333	76.000	1.342.667	1.478.684	-424.144	-1.619.079	183.692	-	-516.864
2034		-	1.266.667	1.266.667	50.667	1.317.333	1.478.684	-406.956	-1.666.116	187.366	-	-568.373
2035		760.416	1.266.667	760.416	25.333	1.292.000	1.478.684	-390.410	-1.714.517	191.113	-	-621.814
2036		-	50.694	709.721	15.208	65.903	59.180	-	-1.764.323	194.936	-	-1.503.485
2037		-	50.694	659.027	14.194	64.889	59.180	-	-1.815.575	198.834	-	-1.551.852
2038		-	50.694	608.332	13.181	63.875	59.180	-	-1.868.314	202.811	-	-1.601.628
2039		-	50.694	557.638	12.167	62.861	59.180	-	-1.922.583	206.867	-	-1.652.854
2040		-	50.694	506.944	11.153	61.847	59.180	-	-1.974.715	210.005	-	-1.701.863
2041		-	50.694	456.249	10.139	60.833	59.180	-	-2.028.245	215.225	-	-1.752.187
2042		-	50.694	405.555	9.125	59.819	59.180	-	-2.083.209	219.529	-	-1.803.861
2043		-	50.694	354.861	8.111	58.805	59.180	-	-2.139.646	223.920	-	-1.856.921
2044		-	50.694	304.166	7.097	57.792	59.180	-	-2.197.595	228.398	-	-1.911.405

Toelichting kostenposten businesscase

Onvoorzien	10% van het gehele investeringskrediet zonder de rentelasten.
Onderzoek en advies	Onderzoeken, leges, afstemming vergunningen, opstellen aanvraag, directievoering, engineering, omgevingsmanagement
Exploitatiekosten	Enkel de onderhoudskosten, deze zijn gebaseerd op de inschrijvingen van de zonneweide RWZI Den Bosch (zodoende marktconform).
Investeringsvolume	Bepaald op basis van de aanbesteding zonneweide RWZI Den Bosch en geleerd van ervaringen bij WBL en Rivierenland (zodoende marktconform).
Afschrijvingstermijn	15 jaar, de technische levensduur is van de panelen is ca. 25 jaar. Alle gebruikte materialen gaan minimaal 15 jaar mee.
Rente	In de NCW berekening is uitgegaan van het meest negatieve scenario en gerekend met 2% rente. De huidige rente is 0%.
Opbrengstverliezen	Door de fabrikanten afgegeven op 20% gedurende 25 jaar. Verwaarloosbaar gedurende de eerste 15 jaar waarop de businesscase is gebaseerd.

Jaarlijkse opbrengst: duurzaamheidsfonds

Na 15 jaar

*'Inkomsten':
SDE*

Vermeden energielasten

*'Uitgaven':
Afschrijving investering
Onderhoud
Rente*

**Het levert geld op:
duurzaamheidsfonds!**

Jaarlijkse opbrengst:
Jaar 1-15: €0,4M
(terugverdiëntijd 12 jaar)

Na 15 jaar: €1,2M

Toelichting afweging postcoderoos

- Indien geen SDE kan worden verkregen is de postcoderoos een interessant alternatief. De stroom zou in dat geval geleverd worden aan omwonende burgers. In ons geval zijn er weinig direct omwonenden.
- Daarbij hebben we zelf een grote elektriciteitsbehoefte. Het merendeel van de opgewekte elektriciteit kan direct **vóór** de meter worden ingezet ten behoeve van ons **eigen** productieproces. Daarmee wordt bespaard op energiebelasting!
- De beoogde percelen voor de zonneweides bij 4 rwzi's hebben de bestemming Zuiveren. Door de directe inzet van de elektriciteit in het productieproces is de zonneweide te zien als een verlengstuk van het productieproces en daarom is met een eenvoudige vergunningprocedure toestemming verleend aan de zonneweides.
- Gemiddeld 25% van de opgewekte elektriciteit wordt terug geleverd aan het net. Deze elektriciteit wordt wel aan ons zelf toegerekend. Dit heet salderen, we zijn geen energieleverancier!
- Navraag wijst uit dat het animo voor een postcoderoosregeling in eerste instantie hoog is, maar de daadwerkelijke afname vaak laag is.

Planning uitrol zonneweides

Fase 1 SDE en Vergunning

's-Hertogenbosch fase 1

Vinkel

Dinther

Aarle-Rixtel fase 1

Fase 2 Vergunning (SDE aanvraagd)

's-Hertogenbosch fase 2

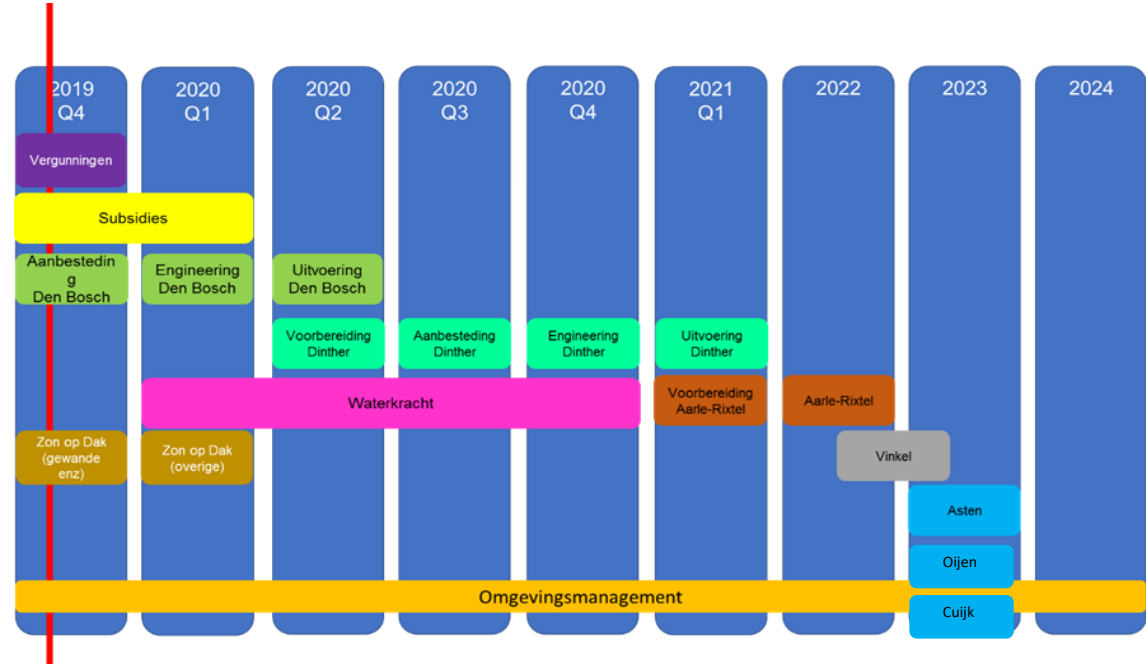
Aarle-Rixtel fase 2

Fase 3 Principeverzoek uitgezet

Asten

Oijen

Cuijk

Planning en uitvoering/bestuurlijke betrokkenheid

Planning en uitvoering

- Het is wenselijk de volgorde in de realisatie van de zonneweides zo laat mogelijk in het proces te bepalen vanwege:
  - Voortgang vergunningverlening gemeenten;
  - Aanbestedingstraject;
  - Beschikbaarheid terreinen RWZI's.
- De toegekende SDE aanvragen vereisen een gunning binnen 18 maanden en een realisatie na 3 jaar!
- Een kredietaanvraag voor alle zonneweides gezamenlijk voor de benodigde snelheid en flexibiliteit.
- De biodiversiteit is per RWZI's maatwerk. Op de RWZI van 's-Hertogenbosch komen schaaapjes.

Bestuurlijke betrokkenheid

Het AB wordt 2x per jaar op de hoogte gehouden van de voortgang :

- Maart/april
- September/oktober (middels de Burap)

Communicatie en omgevingsmanagement

Per locatie

- Samenwerking met stakeholders
- Intentie: belangen verenigen
- Medewerking, kansen

Overkoepelend

- Draagvlak bij lokale en regionale stakeholders
- Inspiratie, voorbeeldrol

Vragen?

